

A, Á

abandonware [öbandönver]

A *-ware* utótagú informatikai szócsalád tagja, jól illik a *software*, *hardware*, *freeware*, *shareware*, *firmware* sorba. Az *abandonware* olyan szóösszetétel, amely a 'gazdátlan, elhagyatott szoftvereket' jelenti; az *abandonware* olyan a szoftverek világában, mint a társadalomban az *utcagyerekek*. A *-ware* utótag jelentése 'áru, holmi', az informatikában 'eszköz', az *abandone* előtag jelentése 'elhagy, cserbenhagy'. Az *abandonware* szoftvereknek a fejlesztésével leálltak, terméktámogatási, frissítési szolgáltatásokat hozzájuk már nem nyújtanak.

Lásd még **-ware**

ablak lásd **window**

account [ökkaut]

Ez egy olyan informatikai kifejezés, amelynek nem rögzült egyszavas magyar változata, ráadásul magyar szövegkörnyezetben még az eredeti angol *account* alakot is csak szórványosan használjuk. Az *account* jelentése: 'előfizetés, számla, beszámoló', és az internetes szaknyelvben 'felhasználói fiók' jelentésben használják. Az *account* pontos jelentése az internetes szaknyelvben: az internetszolgáltatást, illetve az elektronikus levelezési szolgáltatást igénybevevő nyilvántartása. Operációs rendszerek, alkalmazások esetén valamilyen azonosítóval, esetleg jelszóval ellátott, az adott rendszerhez vagy szoftverhez hozzáférést biztosító lehetőség, funkció. Nem tökéletes magyarítási megoldás az *előfizetés*, mert vannak ingyenes szolgáltatók, illetve szolgáltatások is, és itt is accountokon végzik a felhasználók nyilvántartását. Talán a legjobb magyar változat a *felhasználói fiók*, további lehetséges változatok: *hozzáférés*, *előfizetői nyilvántartás*. A Windowsban már a *felhasználói* előtag nélkül használják rá a *fiók* szót, így várható, hogy elterjed a közhasználatban is ez a kifejezés. A felhasználói fiókok teszik lehetővé, hogy többen használják a számítógépet, ugyanakkor mindenkinek saját fájljai és beállításai lehessenek.

Nem biztos, hogy muszáj az *accountra* egyszavas magyar kifejezést találnunk, hiszen jól érthetjük körülírással is. A *számla* szó használata azonban ebben az esetben kifejezetten félrevezető. Az ingyenes Google szolgáltatások

A, Á
magyar változatában 2006 elején a számla alakot használták az account magyartításaként, viszont felismerve félrevezető voltát hamarosan Google *fiókra* változtatták.

Lásd még **Google**

adapter

A mobilinformatikai eszközök fontos tartozéka az adapter. Ez az eszköz biztosítja a mobilkészülékek (ultra mobil PC-k, telefonok stb.) mobilitását, ugyanakkor használat közben helyhez is köti őket.

Az *adapter* régóta használatos latin eredetű jövevényszó, amelynek idegen jellegét már nem érzékeljük a magyar nyelvhasználatban, hiszen mind hangzásában, mind alakjában illeszkedett nyelvünkhöz. A kifejezés tövének több származéka is van: *adaptál*, *adaptáció* stb. A jelentésmagja mindegyiknek az 'átalakulás, átalakítás' és az ennek köszönhető 'alkalmazkodás, illeszkedés'. Használják az adaptációt az orvosi szaknyelvben is 'a lét feltételeihez való alkalmazkodás' értelemben, előfordul az irodalomtudományban is 'átdolgozás, egy írásműnek más műfajúvá, stílusúvá való átalakítása' jelentésben. Jól mutatja az alapszó széles használati körét, hogy az Oscar-díj átadásán a legjobb adaptált forgatókönyv kategóriája is létezik.

Az *adapter* az alapszó speciális jelentésű származéka, elsősorban a műszaki szaknyelvben használatos, illetve innen szűrődött be a köznyelvbe, a jelentése 'átalakító berendezés', esetleg 'olyan csatlakozó berendezés, amely a készülék használhatóságát kiterjeszti' vagy 'olyan kapcsolóelem, amely összeköt két különböző működési elvű készüléket'. Adaptereket már régóta használunk minden olyan elektromos berendezés üzemeltetéséhez, amelynél nem ésszerű a készülék házába beépíteni a hálózati 220 voltos váltakozó feszültséget kiefeszültségű egyenárammá alakító eszközt, közkeletű nevén a tápegységet.

A leggyakrabban manapság a 'mobilinformatikai eszközök akkumulátorát az elektromos hálózattal összekötő csatlakozó' jelentésben használjuk az *adaptert*. Az adapter tehát a mobilvilág egyik legellentmondásosabb eszköze, hiszen ennek köszönhető, hogy az akkumulátorok feltölthetnek, de az adapterek használata közben az eszközt össze kell kapcsolni a falba épített elektromos csatlakozóaljzattal, így a mobilkészülék hordozhatósága (időlegesen) megszűnik. Ennek a kiküszöbölésére zajlik komoly fejlesztés az Intel és az MIT munkacsoportjaiban, és a 2000-es évek második évtizedében kilátásban van a vezeték nélküli töltési technológia.

Lásd még **akkumulátor; aksi, doksi; cella**

adatbázis lásd **tudásbázis**

adatközpont

Az *adatközpont* elnevezés azt a helyiséget takarja, amelyben a vállalkozás informatikai eszköztárát üzemeltetik – magában foglalja a szerverparkot, a hálózati eszközöket, a telekommunikációs berendezéseket, a szünetmentes áramforrásokat, a villamosenergia-ellátást, a légkondicionálást stb.

Az *adatközpont* szóösszetétel tehát újabb jelentéssel bővült, így már nemcsak egyszerűen az adattárolás, illetve -feldolgozás központját értjük rajta, hanem a fenti jelentést is.

ADSL, SDSL

Az *ADSL* – betűszó, az *asymmetric digital subscriber line* (aszimmetrikus digitális előfizetői vonal) szerkezetből alakult mozaikszó. Az *ADSL* nagy sebességű digitális kommunikációt lehetővé tevő technológia, amelyet hagyományos telefonvonalon keresztül is meg lehet valósítani. Az *ISDN*-nél sokkal gyorsabb, ezért még annál is sokoldalúbb szolgáltatást tesz lehetővé. Ez a kifejezés a technológia terjedésével egyre ismertebb a nagyközönség számára is, ezért már közhasználatú. Mind az *ISDN*, mind az *ADSL* azon túl, hogy betűszó, egy technológia megnevezése (úgy, mint a nagybetűs Internet), így nem magyaráztuk, bármennyire is le tudjuk fordítani a kifejezést. Az *ISDN*-hez hasonlóan az *ADSL*-nél is ügyelni kell arra, hogy az utótagokat a csupa nagybetűs mozaikszóhoz kötőjellel fűzzük mindaddig, amíg a gyakori használat miatt egyszerű közszóvá válik, és nagybetűi kicsire változnak, vagy a szerkezet fonetikus átírásává válhat: például *TBC* > *tébécé*, *TV* > *tévé*. A magyar helyesírás szabályai ismeri a közszoói eredetű mozaikszavakat, melyeket kisbetűvel kell írni: *tb*, *taj*, *gyed*, így elvileg az *adsl* forma is ide tartozik, ám az írásgyakorlatban mind a nagybetűs, mind a kisbetűs alak gyakori.

Az *SDSL* az *ADSL* párja: *symmetric digital subscriber line* (szimmetrikus digitális előfizetői vonal). Lényege, hogy itt mindkét irányban azonos az adatátvitel sebessége.

Mivel többféle DSL-típusú kapcsolat van, ezért szakmai szövegekben használatos a *DSL* és az *xDSL* forma gyűjtőnévként.

Lásd még **hurokátengedés és csupasz ADSL; ISDN; VDSL; DSL; xDSL**

adware [ödver] – hirdetőprogram

Az *adware*-programok a *malware*-eknek abba az osztályába tartoznak, amelyek kéretlen hirdetésekkel helyeznek el a számítógép képernyőjén. Ezek a legváltozatosabb formákban jelenhetnek meg, és nem feltétlenül szükséges a böngészőprogramot megnyitnunk, megjelenehetnek szövegszerkesztés, játékos, zenehallgatás vagy egyéb számítógépes tevékenység közben is. A kifejezés előtagja, az *ad-* az angol *advertisement* 'hirdetés' jelentésű kifejezésből rövidült. Az utótagja a jól ismert *-ware* (az informatikában körülbelül 'eljárás, eszköz').